

به نام خدا

انواع مجوزهای لازم برای راه اندازی کسب و کارهای اینترنتی

«به انضمام معرفی کلیه نهادهای ناظر و متولی در حوزه
کسب و کارهای اینترنتی»

تألیف و تدوین:

مهندس سجاد نعیم وفا

کارشناس رسمی دادگستری - مدرس دانشگاه

دکتر سیده مریم اعتماد

مدرس دانشگاه - وکیل پایه یک دادگستری

شرکت چاپ و نشر بازرگانی

وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهش های بازرگانی

تهران ۱۴۰۰

شرکت چاپ و نشر بازرگانی

وابسته به مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های بازرگانی

انواع مجوزهای لازم برای راه‌اندازی کسب‌وکارهای اینترنتی
«به انضمام معرفی کلیه نهادهای ناظر و متولی در حوزه کسب‌وکارهای اینترنتی»

تألیف و تدوین: مهندس سجاد نعیم‌وفا - دکتر سیده مریم اعتماد
ویراستار علمی: دکتر خلیل حیدری

صفحه‌آرا: سولماز دمندانی

طراح جلد: پاشا دارابی

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰

قیمت: ۱۰۴،۰۰۰ تومان

تیراژ: ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۶۸-۸۹۴-۲

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: شرکت چاپ و نشر بازرگانی

«کلیه حقوق محفوظ و مخصوص شرکت چاپ و نشر بازرگانی می‌باشد»

نشانی: تهران، خیابان کارگر شمالی، نبش کوچه همدان، شماره ۱۲۰۴

توزیع و پخش: ۶۶۹۳۹۳۲۹ - ۰۲۱ / فروشگاه مرکزی: ۶۶۴۲۵۱۱۸ - ۰۲۱

واحد سفارش چاپ کتاب: ۶۶۴۳۹۲۰۶ - ۰۲۱

واحد نشر الکترونیک: ۶۶۴۳۹۲۰۲ - ۰۲۱ / digital.cppc.ir

WWW.CPPC.ir / WWW.1CPPC.ir / www.takbab.com فروشگاه‌های اینترنتی

فهرست مطالب

پیشگفتار ۳

مقدمه ۹

بخش اول: حقوق کسب و کار ۱۵

۱ - حقوق تجارت ۱۹

۲ - حقوق اصناف ۲۳

۳ - حقوق مدنی و روابط خصوصی اشخاص ۲۸

۴ - حقوق کار ۲۹

۵ - تامین اجتماعی ۳۲

۶ - نظام مالیاتی (قوانین و مقررات مالیاتی) ۳۴

۷ - حقوق مالکیت فکری ۳۷

۸ - حقوق فضای مجازی ۴۱

بخش دوم - مجوزهای عام کسب و کار ۴۵

فصل اول: کسب و کار اشخاص حقیقی ۴۹

۱ - تأسیس واحد صنفی ۴۹

۲ - اخذ کارت بازرگانی ۵۱

فصل دوم: کسب و کار اشخاص حقوقی ۵۳

۱ - تشکیل موسسات انتفاعی غیرتجاری ۵۳

۲ - تشکیل شرکت های تجاری ۵۹

۳ - مجوزهای لازم برای فعالیت اشخاص حقوقی ۶۷

فصل سوم: کسب و کارهای مشارکتی ۹۱

۱ - شرکت های مدنی (مشارکت مدنی) ۹۱

۲ - گروه اقتصادی با منافع مشترک ۹۳

بخش سوم - مجوزهای کسب و کار اینترنتی ۹۷

فصل اول: انواع کسب و کارهای اینترنتی ۱۰۱

۱ - تامین کنندگان یا عرضه کنندگان کالا یا خدمات ۱۰۱

۲ - تامین کنندگان خدمات دسترسی به اینترنت ۱۰۲

۳ - تامین کنندگان خدمات هاستینگ و دیتاسنتر ۱۰۴

فصل دوم: انواع مجوزهای لازم برای کسب و کارهای اینترنتی ۱۰۷

۱ - انواع مجوزها ۱۰۸

۲ - فعالیت های نیازمند اخذ مجوز ۱۱۵

بخش چهارم - نهادهای ناظر و متولی کسب و کارهای اینترنتی ۱۲۳

فصل اول: نهادهای دولتی و اجرایی ۱۲۷

۱ - وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات ۱۲۷

۲ - سازمان فناوری اطلاعات ایران ۱۳۰

۳ - سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی ۱۳۳

۴ - مرکز توسعه تجارت الکترونیکی ۱۳۵

۵ - مرکز توسعه فناوری اطلاعات و رسانه های دیجیتال وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۱۳۷

۶ - سازمان تنظیم مقررات صوت و تصویر فراگیر در فضای مجازی ۱۳۹

فصل دوم: شوراهای عالی مرتبط با فناوری اطلاعات و ارتباطات ۱۴۱

۱ - شورای عالی فضای مجازی ۱۴۱

۲ - شورای عالی انفورماتیک ۱۴۳

۳ - شورای عالی فناوری اطلاعات ۱۴۴

۴ - شورای عالی اطلاع رسانی ۱۴۵

۵ - شورای عالی امنیت فضای تبادل اطلاعات کشور (افتا) ۱۴۷

فصل سوم: نهادهای صنفی و تشکل‌های بخش خصوصی ۱۴۹

- ۱- سازمان نظام صنفی رایانه‌ای ۱۴۹
- ۲- اتحادیه کسب‌وکارهای مجازی ۱۵۱
- ۳- اتحادیه صنف فناوری‌ان رایانه ۱۵۲

فصل چهارم: نهادهای مرتبط با دعاوی کسب‌وکارهای اینترنتی ۱۵۵

- ۱- کارگروه (کمیته) تعیین مصادیق محتوای مجرمانه ۱۵۵
- ۲- پلیس فضای تولید و تبادل اطلاعات (پلیس فتا) ۱۵۶
- ۳- مجتمع شماره ۲۷ شورای حل اختلاف (ویژه اصناف و فناوری اطلاعات) ۱۵۷
- ۴- دادسرای ناحیه ۳۱ (ویژه رسیدگی به جرائم رایانه‌ای) ۱۵۹
- ۵- دادسرای ناحیه ۲۸ (فرهنگ و رسانه) ۱۵۹
- ۶- دادسرای ناحیه ۱۹ (ویژه رسیدگی به جرائم پزشکی و بهداشتی) ۱۶۰
- ۷- دادسرای ناحیه ۲۱ (دادسرای ارشاد) ۱۶۱

فصل پنجم: سایر نهادها ۱۶۳

- ۱- ایرنیک (IRNIC) ۱۶۳
- ۲- بنیاد ملی بازی‌های رایانه‌ای ۱۶۴

بخش پنجم - قوانین و مقررات حاکم بر مجوزها و کسب‌وکارهای اینترنتی ۱۶۷

فصل اول: قوانین بالادستی و عادی ۱۷۱

- ۱- مواد مرتبط از قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه (۱۳۹۴-۱۳۹۰) ۱۷۱
- ۲- مواد مرتبط از قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی ۱۷۳
- ۳- مواد مرتبط از قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار ۱۸۰
- ۴- مواد مرتبط از قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور ۱۸۱
- ۵- مواد مرتبط از دستورالعمل استقرار و توسعه مرکز ملی پایش محیط کسب‌وکار کشور ۱۸۳
- ۶- مصوبه «ساده‌سازی مراحل شروع کسب‌وکار» ۱۸۵
- ۷- مواد مرتبط از قانون اصلاح قانون نظام صنفی کشور ۱۸۶
- ۸- قانون حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش‌بنیان و تجاری‌سازی نوآوری‌ها و اختراعات ۱۸۷
- ۹- قانون جرائم رایانه‌ای ۱۹۲
- ۱۰- قانون تجارت الکترونیکی ۲۰۸

فصل دوم: آیین نامه ها و دستورالعمل ها ۲۲۷

- ۱- آیین نامه اجرایی چگونگی صدور مجوز و نحوه نظارت بر فعالیت افراد صنفی در فضای ... ۲۲۷
- ۲- تصویب نامه بهبود محیط کسب و کار و ثبت و دریافت شناسه یکتای مجوز بر روی درگاه ... ۲۳۹
- ۳- آیین نامه حمایت از شرکت های نوپا ۲۴۱
- ۴- آیین نامه اجرایی قانون حمایت از شرکت ها و موسسات دانش بنیان و تجاری سازی ... ۲۴۴
- ۵- دستورالعمل اعطای نماد اعتماد الکترونیک و نظارت بر کسب و کارهای اینترنتی ۲۵۳

بخش ششم - ضمایم ۲۹۷

- نظریه تفسیری شورای نگهبان در خصوص «اصل ۴۴ قانون اساسی» ۲۹۹
- نمونه دادنامه های قضائی ۳۰۰

مقدمه

راه‌اندازی کسب‌وکار در ایران، با مشکلات و موانع متعددی روبه‌رو است و بخشی از این مشکلات، مربوط به «مجوزهای کسب‌وکار» است. ابهام و عدم شفافیت در خصوص مرجع صدور مجوزها و نیز فرایند پیچیده و بروکراسی مربوط به دریافت مجوز برای فعالیت‌های اقتصادی، یکی از بزرگ‌ترین موانع سرمایه‌گذاری در ایران محسوب می‌شود.

به‌طور کلی موانع و مشکلات دریافت مجوزهای کسب‌وکار در ایران را می‌توان در قالب موارد ذیل خلاصه نمود؛

۱. شرایط مبهم و پیچیده برای دریافت بسیاری از مجوزها،
 ۲. تعدد قوانین، وجود قوانین مخل رقابت و عدم تمرکز بر مقررات زدایی،
 ۳. تعدد مجوزها و نهادهای متولی و عدم توجه به لزوم تسهیل امور و مجوززدایی،
 ۴. بروکراسی اداری، وجود مراحل متعدد و متنوع و زمان‌بر بودن فرایند اخذ مجوزها،
 ۵. امکان تغییر سیاست‌ها و تصمیم‌گیری‌های غیرقابل پیش‌بینی در فرایند احراز شرایط دریافت مجوزها،
 ۶. اعمال سلیقه در فرایند بررسی‌ها و احراز شرایط لازم برای اخذ مجوزها،
 ۷. عملکردهای جزیره‌ای دستگاه‌ها و عدم تعاملات بین دستگاهی،
 ۸. وجود هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم و بعضاً فساد اداری و ساختاری در مسیر صدور مجوزها.
- برابر اعلام مراجع رسمی، در حال حاضر بیش از ۲۰۰۰ مجوز کسب‌وکار در ایران شناسایی شده است که طبیعتاً اطلاع از آنها، شناسایی مرجع صدور این مجوزها، و نیز پیچیدگی فرایند صدور این مجوزها، انجام بسیاری از فعالیت‌های اقتصادی را با دشواری مواجه خواهد کرد.
- ما در این کتاب ضمن بیان مقدمات اولیه در باب حقوق کسب‌وکار و انواع کسب‌وکارهای حقیقی و حقوقی، موضوع مجوزهای کسب‌وکار را از منظر حقوقی مورد بحث قرار داده‌ایم. اما پیش از ورود به بحث، ابتدا باید با مفهوم مجوز کسب‌وکار آشنا شد.

مفهوم «مجوز کسب‌وکار» از منظر قانون عبارتست از؛ هر نوع اجازه الکترونیکی و غیرالکترونیکی اعم از مجوز، پروانه، اجازه نامه، گواهی، جواز، نماد، پاسخ به استعلام، موافقت، تأییدیه یا مصوبه و هر نوع سند مکتوبی است که برای شروع، ادامه، توسعه، انحلال یا بهره‌برداری فعالیت اقتصادی توسط مراجع ذی‌ربط صادر می‌شود.^۱

در قوانین جدید، فرایند صدور مجوزهای کسب‌وکار تا حدی ضابطه‌مند شده است. طبق قانون^۲، در کلیه مواردی که فعالیت اشخاص حقیقی و حقوقی نیازمند اخذ مجوز اعم از گواهی، پروانه، جواز، استعلام یا موافقت و موارد مشابه آن از دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری و ماده (۵) قانون محاسبات عمومی باشد، دستگاه‌های مذکور موظفند حداکثر مدت سه ماه پس از ابلاغ این قانون (قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه)، نوع مجوز و فعالیت مربوطه و نیز مبانی قانونی موکول بودن فعالیت به اخذ مجوز و همچنین شیوه صدور، تمدید، لغو و سایر مقررات ناظر بر آن را رسماً به کارگروه ناظر اعلام نمایند و در صورت عدم ارسال مستندات موضوع این ماده در مهلت تعیین شده، الزام اشخاص حقیقی و حقوقی به اخذ مجوز، ممنوع است.

از سوی دیگر، قوانین جدید کوشیده‌اند تا فرایند صدور مجوزهای کسب‌وکار را تسهیل نمایند. طبق ماده (۷) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی)، مراجع صدور مجوزهای کسب‌وکار موظفند شرایط و فرایند صدور یا تمدید مجوزهای کسب‌وکار را به نحوی ساده کنند که هر متقاضی مجوز کسب‌وکار، در صورت ارائه مدارک مصرح در «درگاه ملی مجوزهای کشور»^۳، بتواند در حداقل زمان ممکن، مجوز مورد

۱. تعریف مندرج در بند (۲۱) از ماده (۱) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی).

۲. مفهوم «پروانه کسب» در قانون نظام صنفی کشور مورد اشاره قرار گرفته است. وفق ماده ۵ قانون نظام صنفی کشور (اصلاحی ۱۳۹۲/۰۶/۱۲)؛ «پروانه کسب: مجوزی است که طبق مقررات این قانون به منظور شروع و ادامه کسب‌وکار یا حرفه به صورت موقت یا دائم به فرد یا افراد صنفی برای محل مشخص یا وسیله کسب معین داده می‌شود».

۳. ماده ۶۲ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴ - ۱۳۹۰.

۴. درگاه ملی مجوزهای کشور؛ سامانه‌ای که مدیریت و راهبری نظام مجوزدهی کشور و نظارت بر صدور مجوزها را بر عهده دارد و پس از لازم‌الاجرا شدن این قانون، تنها مرجع رسمی مجوزهای کشور محسوب می‌شود.

این سامانه به استناد ماده (۷) و نیز بند (۲۲) ماده (۱) قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهارم و چهارم (۴۴) قانون اساسی (مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵ با اصلاحات و الحاقات بعدی) به وجود آمده است.

نظر خود را دریافت کند.^۱ طرح ساده‌سازی مراحل کسب‌وکار نیز که در مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۰۴ به تصویب شورای عالی اداری رسیده است، موجب تسهیل و تسریع در ارائه خدمات و ایجاد شفافیت و کاهش فساد در فرایندهای صدور مجوزها خواهد شد.

علی‌رغم تکالیف مصرح در قانون (که دستگاه‌های اجرایی موظف به انجام آن‌ها هستند)، تا به امروز در این زمینه توفیق و گشایش خاصی حاصل نشده است. به عنوان مثال، تشکیل «پنجره واحد» به منظور تجمع فرایندهای مربوط به دستگاه‌های مختلف در زمینه صدور مجوزهای کسب‌وکار و فعالیت‌های اقتصادی (به استناد ماده ۷۰ قانون برنامه پنجساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۴ - ۱۳۹۰) و تاکید بر استمرار صدور مجوزها به شکل «پنجره واحد» (به استناد ماده ۷ قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶ مجلس شورای اسلامی) یکی از اقداماتی است که تا به امروز مغفول مانده است.

همچنین با وجود ایجاد «درگاه ملی مجوزهای کشور» یا همان «سامانه پیشخوان مجوزهای کشور» (به نشانی اینترنتی G4B.ir)^۲، متأسفانه محتوای این سامانه تا به امروز از غنای کافی برخوردار نبوده و نمی‌تواند پاسخگوی نیاز فعالان اقتصادی باشد.

با این حال، تاسیس «مرکز ملی مطالعات، پایش و بهبود محیط کسب‌وکار» و ایجاد دبیرخانه «هیئت مقررات‌زدایی و تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار» اقدامات مثبتی است که در صورت ادامه و استمرار، می‌تواند نقش موثری در شناسایی و رفع مشکلات و نهایتاً ارتقای رتبه ایران در شاخص‌های بین‌المللی سهولت کسب‌وکار ایفا نماید.

۱. همزمان با ویراستاری این کتاب، یک مصوبه قانونی جدید در زمینه ساده‌سازی مراحل کسب‌وکار به تصویب رسیده است. شورای عالی اداری در یکصد و هشتاد و ششمین جلسه خود (مورخ ۱۳۹۹/۰۹/۲۴) اقدام به تصویب طرح «ساده‌سازی مراحل شروع کسب‌وکار» نموده است. این طرح بنا به پیشنهاد سازمان اداری و استخدامی کشور و به استناد بند ۱۰ ماده ۱۱۵ قانون مدیریت خدمات کشوری به منظور تسهیل و تسریع در ارائه خدمات، ایجاد شفافیت و کاهش فساد در فرایندهای خدمت‌رسانی تدوین گردیده است. متن کامل این مصوبه در بخش پنجم همین کتاب آمده است.

۲. پیش‌ترین سامانه با نام سامانه «ایران مجوز» فعالیت می‌نمود. البته نام و نشانی این سامانه بارها مورد تغییر قرار گرفته است.

همچنین به‌نظر می‌رسد که انجام برخی اقدامات از قبیل؛ اختصاص شناسه ملی یکتا^۱ به مجوزها و کسب‌وکارهای کشور، ارتقاء محتوای سامانه پیشخوان مجوزها (درگاه ملی مجوزها) به عنوان بستری برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات آماری و تجزیه و سپس تحلیل این داده‌ها، کاهش مراحل اداری و بروکراسی صدور مجوزها، تجمیع مجوزها، تجمیع فرایندها در قالب پنجره واحد، ثبات در تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها، تلاش برای ایجاد رویه‌های رقابتی، شناسایی لغو مجوزهای زائد، پرهیز از ایجاد رانت در ارائه مجوزها، حذف هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم صدور مجوزها و غیره، بتواند گام‌های موثری در بهبود فضای کسب‌وکار و ایجاد رونق اقتصادی ایفا نماید.

ما در این کتاب می‌کوشیم تا مجوزهای کسب‌وکار را (با تاکید بر کسب‌وکارهای اینترنتی) از منظر قوانین و مقررات جاری کشور مورد بحث قرار دهیم. از همین رو محتوای کتاب حاضر مشتمل بر چند بخش است و تلاش گردیده تا نیازهای مختلف فعالان اقتصادی بالخصوص کسب‌وکارهای نوپا تحت پوشش قرار داده شود.

در بخش اول این کتاب، مفهوم «حقوق کسب‌وکار» به‌طور مختصر مورد بررسی قرار گرفته و مهمترین قوانین و مقررات حاکم بر عموم کسب‌وکارها (اعم از حقیقی و حقوقی یا مجازی و غیرمجازی) مورد اشاره قرار گرفته است.

بخش دوم کتاب نیز ضمن بررسی کسب‌وکارهای حقیقی و حقوقی، مفهوم شرکت‌های تجاری و موسسات غیرتجاری و نیز تشریفات ثبت اشخاص حقوقی را مورد بررسی قرار داده است. انواع مختلف شرکت‌های تجاری و تفاوت‌های میان آن‌ها، و دسته‌بندی شرکت‌ها از منظر میزان تعهد و مسئولیت شرکاء، در همین بخش مورد بحث قرار گرفته است. قالب‌های دیگر مشارکت اقتصادی، نظیر شراکت مدنی و تشکیل گروه اقتصادی مشترک نیز در همین بخش تشریح شده‌اند.

بخش سوم کتاب به دو فصل تقسیم شده است. فصل اول آن، به بررسی انواع کسب‌وکارهای اینترنتی اختصاص یافته است و برخی ضوابط حاکم بر فعالیت تامین‌کنندگان یا عرضه‌کنندگان کالاها

۱. مصوبه اخیر هیأت وزیران در خصوص ثبت و دریافت شناسه یکتای مجوز بر روی درگاه ملی مجوزهای کشور (مصوب ۱۳۹۹/۰۷/۲۷) به مسئله شناسه یکتای مجوزها پرداخته است و بند (۱) این مصوبه، چنین مقرر داشته است؛ «به منظور یکپارچگی و انسجام نظام صدور مجوز در کشور، مراجع صدور مجوز مکلفند ظرف شش ماه ترتیبی فراهم نمایند که کلیه مجوزهایی که پس از ابلاغ این تصویب‌نامه صادر، تمدید یا اصلاح می‌شوند، بر روی «درگاه ملی مجوزهای کشور»، ثبت و شناسه یکتای مجوز دریافت نمایند. هر مجوزی که بعد از زمان راه‌اندازی این درگاه صادر شده و فاقد شناسه یکتای مجوز باشد، معتبر نیست. مراجع صدور مجوز مکلفند با اتصال الکترونیکی سامانه‌های صدور مجوز خود به درگاه فوق و ارائه داده‌های خواسته شده، این شناسه را دریافت و بر روی مجوزهای صادره ثبت نمایند».

و خدمات را مورد بررسی قرار می‌دهد. فصل دوم این بخش نیز معطوف به مجوزهای لازم برای راه‌اندازی و فعالیت کسب‌وکارهای اینترنتی است.

در بخش چهارم کتاب، ۲۳ نهاد (اعم از حاکمیتی، اجرایی، قضائی و صنفی) که متولی مدیریت یا نظارت بر فضای مجازی و یا صدور مجوز کسب‌وکارهای اینترنتی هستند، به مخاطبان معرفی شده‌اند. این نهادها، حوزه‌های مختلف فعالیت در فضای مجازی را تحت پوشش قرار می‌دهند.

بخش پنجم کتاب، به بیان مفاد برخی از قوانین و مقررات مرتبط با مجوزها و کسب‌وکارهای اینترنتی پرداخته است و برخی از مفاد قانونی که مرتبط با تسهیل صدور مجوزهای کسب‌وکار هستند را به صورت جزئی‌تر مورد بررسی قرار داده است. این مفاد عموماً از قوانین بالادستی مانند قانون برنامه، قانون اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور، و قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار استخراج شده‌اند.

به نظر می‌رسد که قوانین بخش پنجم، مهمترین ضوابط حاکم بر فعالیت کسب‌وکارهای اینترنتی (از حیث مجوزها) هستند. اما قطعاً نمی‌توان همه قوانین و مقررات حاکم بر فضای مجازی را در این کتاب تحت پوشش قرار داد.

مجموعه تلاش نگارندگان کتاب بر آن بوده است تا مجموعه‌ای درخور توجه مخاطب ارائه گردد و بتواند پاسخگوی نیاز فعالان اقتصادی و علاقمندان به حوزه استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای اینترنتی باشد. امید که موثر واقع گردد.

صاحب‌نظران و علاقمندان می‌توانند کلیه انتقادات و پیشنهادات خود را از طریق شماره تماس ۸۸۶۱۰۳۴۰ و یا ایمیل info@cyber-law.ir با ما در میان بگذارند.

با سپاس از بذل توجه شما - نگارندگان